

สวัสดิการที่เน้นผลิตภาพและสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครองกับการลดความเหลื่อมล้ำ

Productive and Protective Welfare for Reducing Inequality

ศาสตราจารย์ ดร.กิติพัฒน์ นนทปัทมอดุลย์¹

Professor Kitipat Nontapattamadul, Ph.D.²

Abstract

Productivist Welfare Capitalism was launched by Ian Holliday (2000) two decades ago. Its appearance is to fill the gap of three worlds of welfare regimes which explain well among the Western societies but not the cases of East Asia and Southeast Asia. Productivist welfare capitalism or productive welfare is more appropriate for explaining welfare systems in, for examples, South Korea, China, Japan, Malaysia, Singapore, and Thailand. On the one hand, the productive welfare implies an intention not to follow classical welfare states as happens in the Northern Europe. Social democracy is the underpinning philosophy of classical welfare states including protective welfare. The productive welfare however tends to support the neo-liberalism which strongly deny the protective welfare. The productive welfare prefers the decreasing social welfare benefits while encourages people entering into labor market. However, on the other hand, scholars recommend neither trade-off nor separate the two from each other. Instead, the co-existence of these two welfare models must be considered in terms of make them balance and support each other. In Thailand, Department of Social Development and Welfare launched a program for promoting the local administrations to organize the productive welfare which reflects the idea of enhancing human dignity. The best practice of Don Kaew Sub-District Administration, MaeRim, Chiang Mai shows a well balance between productive and protective welfare provisions. Finally, there is a research studied on productive and protective welfare provisions among 29 nations which are non-OECD membership including Thailand. The results confirm that protective welfare support productive welfare and both are able to some extent reduce an inequality.

Keywords: Productive welfare, protective welfare, reducing inequality

บทคัดย่อ

รูปแบบสวัสดิการผลิตภาพนิยม (Productivist welfare capitalism) ถูกคิดขึ้นเมื่อสองทศวรรษจากงานเขียนของ เอียน ฮอลลiday (Ian Holliday, 2000) โดยเป็นการอุดช่องว่างของรูปแบบการอธิบายการจัดสวัสดิการในสังคมตะวันตก สามรูปแบบที่มีมาก่อนหน้านั้น สวัสดิการผลิตภาพนิยมหรือสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพ ใช้อธิบายได้ดีกับกลุ่มประเทศในเอเชีย ตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ อาทิ เกาหลีใต้ จีน ญี่ปุ่น มาเลเซีย สิงคโปร์และไทย ในด้านหนึ่ง วัตถุประสงค์ของสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพมีนัยของการเลือกที่จะหลีกเลี่ยงแนวทางรัฐสวัสดิการแบบยุโรปเหนือ ที่มีฐานคิดปรัชญาสังคมประชาธิปไตย (Social Democracy) กล่าวคือ รัฐสวัสดิการเป็นการเน้นการจัดสวัสดิการตามสิทธิของประชาชนหรือสวัสดิการที่เน้นการ

¹ อาจารย์ประจำ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² Lecturer, Faculty of Social Administration, Thammasat University, Thailand

E-mail: kitinonta@gmail.com

คุ้มครอง (Protective welfare) แต่สวัสดิการที่เน้นผลผลิตภาพ จะโอนเอียงไปทางลัทธิเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ ที่ปฏิเสธสวัสดิการที่เน้นคุ้มครอง มีนัยของการลดงบประมาณด้านการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางสังคม (social assistance) โดยเน้นการให้สวัสดิการที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเข้าสู่ตลาดแรงงานหรือมีส่วนร่วมในการผลิต อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่ง นักวิชาการไม่ได้เสนอให้เลือกแลก (trade-off) หรือแยกแยะสวัสดิการที่เน้นผลผลิตภาพออกจากสวัสดิการที่เน้นคุ้มครอง-อย่างเด็ดขาด แต่มองว่าทั้งสองรูปแบบต้องดำรงอยู่ด้วยกันอย่างมีสมดุล และเสริมสร้างสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในประเทศไทย กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ดำเนินการส่งเสริมการจัดสวัสดิการที่เน้นผลผลิตภาพ ที่มีนัยในการเติมเต็มศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชน มีรูปธรรมในการจัดการอย่างมีสมดุลจากกรณีศึกษาที่เป็นต้นแบบการปฏิบัติที่เป็นเลิศ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และมีการสัมมนาระดับชาติ-ระดับภูมิภาคที่สะท้อนให้เห็นการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการที่มีสมดุลระหว่างรูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลผลิตภาพและรูปแบบสวัสดิการที่เน้นคุ้มครอง และในท้ายที่สุดมีการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบสวัสดิการทั้งสองรูปแบบกับการลดความเหลื่อมล้ำในประเทศนอก OECD 29 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ผลการวิจัยยืนยันว่าสวัสดิการที่เน้นคุ้มครองช่วยสนับสนุนสวัสดิการที่เน้นผลผลิตภาพและนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำได้

คำสำคัญ: สวัสดิการที่เน้นผลผลิตภาพ, สวัสดิการที่เน้นคุ้มครอง, การลดความเหลื่อมล้ำ

คำนำ

การศึกษารูปแบบสวัสดิการในประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมทั่วโลกที่เป็นที่แพร่หลายกัน ได้แก่ การจำแนกรูปแบบของสวัสดิการในระบบทุนนิยมออกเป็นสามรูปแบบ โดยกอสตา เอสปีง-แอนเดอร์เซน (Gøsta Esping-Andersen, 1990) อย่างไรก็ตาม ต่อมาได้มีนักวิชาการชี้ให้เห็นข้อจำกัดของการจำแนกรูปแบบสวัสดิการทั้งสามรูปแบบ ว่ายังไม่สามารถใช้อธิบายกับบรรดาประเทศในเอเชียตะวันออก (และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ได้อย่างเหมาะสมเพียงพอ เอียน ฮอลลiday (Ian Holliday, 2000) เสนอรูปแบบที่สี่ที่เรียกว่า รูปแบบสวัสดิการผลผลิตภาพนิยม (Productivist welfare capitalism) นับตั้งแต่นั้นมามีงานเขียน งานวิจัยและบทความทางวิชาการ ที่ใช้รูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลผลิตภาพในการอธิบายระบบสวัสดิการในเกาหลีใต้ จีน ไต้หวัน ญี่ปุ่น และแพร่กระจายไปอธิบายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย

พิจารณาในด้านหนึ่ง สวัสดิการที่เน้นผลผลิตภาพเหมือนเป็นการหลีกเลี่ยงที่จะไปใช้รูปแบบสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครอง (Protective welfare) ที่มีลักษณะเป็นการเน้นการจัดสวัสดิการที่เน้นสิทธิและลดการเป็นสินค้า (decommodification) ทั้งนี้ สวัสดิการที่เน้นผลผลิตภาพเป็นการให้สวัสดิการที่มุ่งให้ประชาชนเข้าสู่ตลาดแรงงานหรือมีรายได้หรือมีผลผลิตภาพ เพื่อให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่อง ประชาชนไม่เป็นภาระด้านงบประมาณ อย่างไรก็ตาม นักวิชาการด้านนโยบายสวัสดิการมองว่าในทุกประเทศล้วนมีทั้งสวัสดิการที่เน้นผลผลิตภาพและสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครอง ทว่าสัดส่วนความสมดุลและการหน้าที่ของรูปแบบสวัสดิการทั้งสองยังต้องมีการศึกษาวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การหน้าที่ของรูปแบบทั้งสองในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

รูปแบบสวัสดิการในโลกตะวันตกสามรูปแบบ

ในการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและรูปแบบของการจัดสวัสดิการสังคมหรือรัฐสวัสดิการนั้น มีวิธีการจำแนกรูปแบบสวัสดิการที่แพร่หลายและคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี ได้แก่ การจำแนกรูปแบบสวัสดิการในระบบทุนนิยมในโลกออกเป็น 3 รูปแบบ ใน The Three Worlds of Welfare Capitalism ของกอสตา เอสปีง-แอนเดอร์เซน (Gøsta Esping-Andersen, 1990) อันได้แก่ (1) รูปแบบสวัสดิการแบบเสรีนิยม (Liberal welfare regime) (2) รูปแบบสวัสดิการอนุรักษนิยม (Conservative welfare regime) และ (3) รูปแบบสวัสดิการแบบสังคมนิยมประชาธิปไตย (Social democratic welfare

regime) วิธีจำแนกระบบสวัสดิการในกองทุนนิยมของเอสปีง-แอนเดอร์เช่นเป็นที่ยอมรับในวงการนโยบายสังคมและนโยบายสวัสดิการสังคมอย่างแพร่หลาย

รูปแบบสวัสดิการผลผลิตนิยม

ในปลายทศวรรษ 1990 เริ่มมีนักวิจัยนโยบายสังคมตั้งข้อสังเกตว่า ทั้งสามรูปแบบไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้อธิบายประเทศอื่นๆ นอกจากประเทศทางตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก อาทิ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ไต้หวัน จีน สิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย เป็นต้น นักวิชาการบางท่านเสนอการอธิบายสวัสดิการสังคมในเอเชียตะวันออกว่าเป็นรูปแบบรัฐสวัสดิการแบบลัทธิขงจื้อ (Confucian welfare states) (Jones, 1990 cited in Kuypers, 2014, p.3) บางท่านเสนอรูปแบบรัฐสวัสดิการเชิงการพัฒนา (Developmental welfare states) (Kwon, 2009 cited in Kuypers, 2014, p.3)

นักวิชาการบางท่านอ้างอิงการประกาศวิสัยทัศน์ด้านนโยบายสังคมของประธานาธิบดีคิมแดจุง แห่งสาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ ในวันฉลองอิสรภาพ (Liberation Day) เมื่อ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1999 ว่าสาธารณรัฐเกาหลีจะยึดแนวทางสวัสดิการที่เน้นผลผลิต หลังจากเกาหลีใต้ประสบวิกฤตการณ์การเงินการคลังครั้งใหญ่ในปี 1997 (Kunhle, 2002)

อย่างไรก็ตาม นักวิชาการหลายท่านยกให้ เอียน ฮอลลิเดย์เป็นคนแรกที่ใช้คำว่า สวัสดิการผลผลิตนิยม ครอบคลุมสวัสดิการทุนนิยมที่เน้นผลผลิต (Productivist Welfare Pluralism) แตกแขนงออกมาจากรูปแบบสวัสดิการสามรูปแบบของกอสตา เอสปีง-แอนเดอร์เช่น โดยฮอลลิเดย์เห็นว่า นโยบายสังคมผลผลิตนิยม (productivist social policy) นั้นเป็นนโยบายสวัสดิการที่ดำเนินการโดยเป็นกลไกสำคัญของรัฐบาลที่รวมศูนย์ไปที่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการแสวงหาความชอบธรรมทางการเมืองเป็นสำคัญ (Holliday 2005, p.148 cited in Wilding, 2008, p.22)

แนวคิทางสายที่สามของกิดเดนส์กับสวัสดิการที่เน้นผลผลิต

สวัสดิการที่เน้นผลผลิตหรือรูปแบบสวัสดิการผลผลิตนิยมนั้น มีความสอดคล้องกับทฤษฎีซ้ายใหม่ (The New Left) หรือทฤษฎีทางสายที่สาม (The Third Way) ของแอนโทนี กิดเดนส์ (Anthony Giddens) ที่สะท้อนการประนีประนอมกับแนวคิดขวาใหม่ (The New Right) ของพรรคแรงงานในสหราชอาณาจักรสมัยนายโทนี แบลร์ เป็นนายกรัฐมนตรี ความสอดคล้องนี้เห็นได้จากการเรียกขาน นโยบายสวัสดิการสังคมแบบผลผลิตนิยมของเกาหลี ว่า “ทางสายที่สามของเกาหลี” (Korea’s Third Way) (Han, 2002 cited in Jo, 2014, p.5) ทั้งนี้ ทฤษฎีทางสายที่สามไม่นิยมการเก็บภาษีอัตราก้าวหน้าในอัตราที่สูงและเน้นให้รัฐลดภาระด้านสวัสดิการ โดยหันไปสนับสนุนระบบสวัสดิการพหุลักษณะ กลับไปเน้นให้ประชาชนครอบครัว ชุมชน สถาบันประเพณีดั้งเดิม ศาสนา การกุศลเข้ามาแบ่งเบาภาระของรัฐบาล สหราชอาณาจักรไม่จำเป็นต้องมีรัฐสวัสดิการที่เข้มข้นอย่างในสมัยที่ลัทธิคอมมิวนิสต์มีความรุนแรงอีกต่อไปแล้ว

อันที่จริง ชุดทฤษฎีและแนวคิดของกิดเดนส์ที่สอดคล้องกับรูปแบบสวัสดิการผลผลิตนิยม ยังรวมไปถึงทฤษฎีการสร้างโครงสร้าง (Theory of structuration) และแนวคิดความมั่นคงทางภววิทยา (Ontological Security) อีกด้วย ทั้งนี้ กิดเดนส์อธิบายความมั่นคงทางภววิทยาของบุคคล เน้นไปที่แบบแผนการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่บุคคลแสวงหาความมั่นคงในกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เพื่อลดความไม่แน่นอนในชีวิต บุคคลจะผลิตซ้ำกลไกที่ทำให้ชีวิตทางสังคมของตนเป็นระบบระเบียบ (กิติพัฒน์ นนทปัทมชุลย์, 2562) จะเห็นว่า การอธิบายไปที่ความเป็นอิสระของบุคคล สอดคล้องกับการให้คุณค่าบุคคลที่จะพึ่งพาตนเองอย่างมีศักดิ์ศรี หรืออีกนัยหนึ่งคือ รัฐไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลในทุกเรื่อง

ตารางที่ 1

รูปแบบสวัสดิการในระบบทุนนิยมสี่รูปแบบ ตามทัศนะของฮอลลiday
(Four worlds of welfare capitalism according to Holliday)

	นโยบายสังคม	สิทธิทางสังคม	ผลกระทบต่อ การแบ่งชนชั้น	ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ- ตลาด-ครอบครัว
เสรีนิยม (Liberal)	เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ; ไม่ได้ให้สิทธิพิเศษแก่ประชาชน	ค่านึงถึงสิทธิทางสังคมน้อย	คนส่วนใหญ่ได้สวัสดิการเป็นไปตามกลไกตลาด	ส่งเสริมให้ตลาดเสรีเป็นผู้จัดบริการ
อนุรักษนิยม (Conservative)	ไม่ได้ให้สิทธิพิเศษแก่ประชาชน	ค่อนข้างเปิดกว้าง	คนในสังคมมีสถานภาพที่แตกต่างกัน	รัฐให้การคุ้มครองสถาบันครอบครัว
สังคมประชาธิปไตย (Social-democratic)	ให้สิทธิพิเศษแก่ประชาชน	ค่านึงถึงสิทธิทางสังคมอย่างกว้างขวาง	ให้ประโยชน์แก่ประชาชนถ้วนหน้า ทั้งนี้สอดคล้องกับรายได้ของประเทศ	ตลาดถูกควบคุม-ไม่ปล่อยให้เสรีเต็มที่, ครอบครัวมีการหล่อหลอมทางสังคม
ผลิตภานิยม (Productivist)	เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ	ค่านึงถึงสิทธิทางสังคมน้อย, สิทธิทางสังคมเชื่อมโยงกับกิจกรรมที่มีผลผลิตหรือมีผลิตภาพ	ส่งเสริมปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้เกิดผลิตภาพ	ความสัมพันธ์มุ่งไปสู่วัตถุประสงค์เพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ที่มา: ดัดแปลงจาก Ian Holliday, 2000, p. 709.

รูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพ-เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ

รูปแบบสวัสดิการแบบผลิตภานิยม หรือรูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพ ในทัศนะของฮอลลiday นั้นได้แก่ นโยบายสังคมที่มีคุณลักษณะเป็นผลิตภานิยม จะให้ความสำคัญกับเป้าหมายที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการเติบโต (economic growth) การย้ำเน้นความสำคัญของการเติบโตทางเศรษฐกิจ แน่นนอนว่าอาจจะเป็นอุปสรรคขัดขวางประสิทธิผลของการพัฒนานโยบายสังคม ฮอลลiday อธิบายเพิ่มเติมว่า รูปแบบสวัสดิการแบบผลิตภานิยม นั้นให้สิทธิทางสังคมน้อย แต่ไปขยายความสำคัญเฉพาะสิทธิที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลผลิตหรือผลิตภาพ เป็นการเน้นการส่งเสริมจุดยืนเรื่องผลิตภาพในสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ-ตลาด-ครอบครัว นั้นเป็นความสัมพันธ์ที่มุ่งไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ (Holliday, 2000, p. 708)

รูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพ เป็นการจัดการสวัสดิการแบบผสม หมายถึงรัฐมีส่วนร่วมในการจัดบริการน้อยลง และรวมเอาภาคตลาดเสรี บริษัทห้างร้านต่างๆ และครอบครัวเข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญ ซึ่งเมื่อรัฐมีบทบาทน้อยลง การรวมศูนย์เพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจก็เข้มข้นมากขึ้น การบริการสวัสดิการก็จะไม่เน้นการให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนแบบถ้วนหน้า นั่นคือ การขยับห่างออกจากสังคมประชาธิปไตย ซึ่งอาจจะห่างออกไปมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับนโยบายสังคมของแต่ละประเทศ ที่จะให้ความสำคัญกับสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครอง (Protective welfare) อย่างมีสมดุลกับแบบผลิตภานิยม-เพียงใด

รูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพ-ยึดถือแนวทางของลัทธิเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่

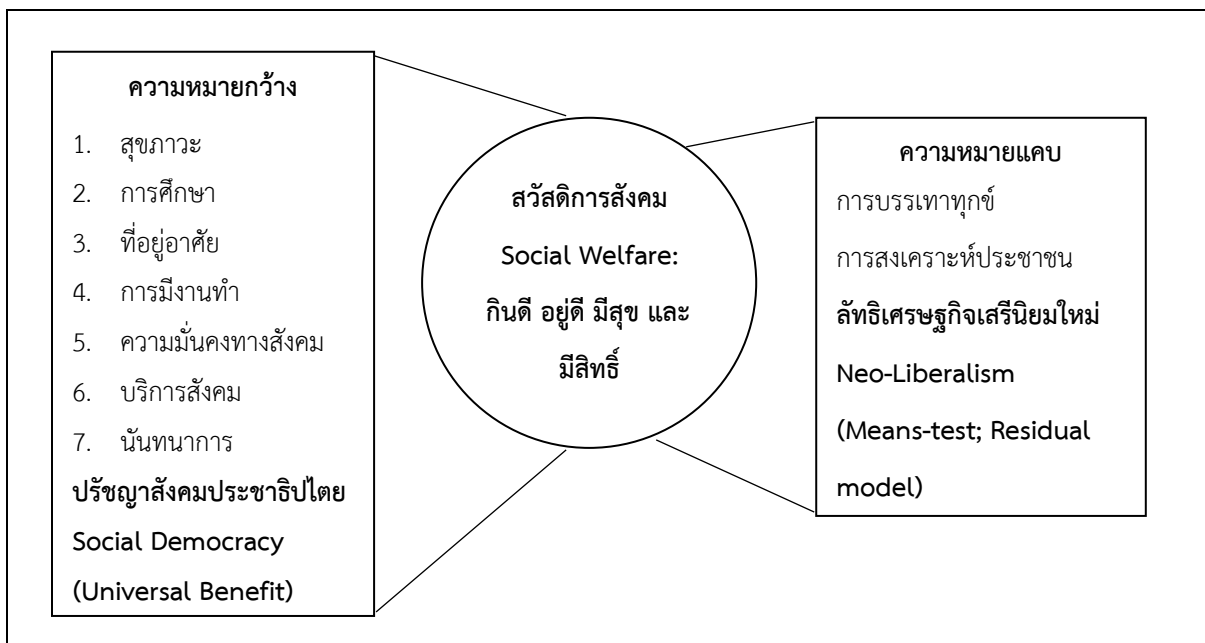
ในการอธิบายสวัสดิการสังคมเพื่อให้เข้าใจง่าย นักวิชาการได้จำแนกความหมายกว้างและความหมายแคบของสวัสดิการสังคมเอาไว้ ความหมายกว้างหมายถึงการมองว่า สวัสดิการหรือสวัสดิภาพของประชาชน มีนัยถึงความเป็นอยู่ที่ดี (well-being) อย่างน้อย 7 ประการ ซึ่งสะท้อนการดูแลสวัสดิการประชาชนอย่างถ้วนหน้าตามคติของปรัชญาสังคม

ประชาธิปไตย (Social Democracy) ส่วนความหมายแคบของสวัสดิการสังคม คือการมองสวัสดิการเป็นกิจกรรมที่เน้นเพียงแค่การบรรเทาทุกข์ชั่วคราว อันเป็นนัยของลัทธิเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism) หรือแนวคิดขวาใหม่ (the New Right) ที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว

เมื่อพิจารณาจากแผนภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า รูปแบบสวัสดิการแบบผลิตภาพนิยมนั้นเป็นการกำหนดนโยบายและการจัดสวัสดิการที่เคลื่อนไปทางขวามือ หรือไปในทิศทางของลัทธิเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่หรือแนวคิดขวาใหม่ ซึ่งในบรรดาประเทศเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งประเทศไทย ถือว่ายังให้ความสำคัญกับลัทธิเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่มากกว่าสังคมประชาธิปไตย ทั้งนี้ พิจารณาได้จากการเก็บภาษีรายได้ในอัตราก้าวหน้าของไทย ภาษีมรดกและภาษีอสังหาริมทรัพย์ยังมีความแตกต่างจากประเทศรัฐสวัสดิการในยุโรป ประเทศที่เป็นรัฐสวัสดิการล้วนมีการเก็บภาษีรายได้ในอัตราก้าวหน้าอย่างมาก ภาษีมรดกในอัตราก้าวหน้า รวมทั้งภาษีอสังหาริมทรัพย์ บ้านและที่ดินในอัตราก้าวหน้า เพื่อจะได้มีทรัพยากรสาธารณะในการนำมากระจายซ้ำ (redistribution) ในรูปแบบถ้วนหน้า (Universal benefit) นั่นเอง

ส่วนประเทศที่ยังไม่มีรัฐสวัสดิการเต็มรูปแบบอย่างในยุโรป เช่นในประเทศไทย การบริการสวัสดิการมีลักษณะของความหมายแคบ คือบรรเทาทุกข์ชั่วคราว หรือ residual model of social welfare และมักจะให้เฉพาะคนยากจน โดยเลือกให้ตามเกณฑ์เส้นแบ่งความยากจน โดยต้องทดสอบคุณสมบัติคนจนก่อน ว่าประชาชนคนนั้นจนจริง เรียกว่า means-test ซึ่งมีข้อเสียมากมาย โดยเฉพาะเป็นการประทุษร้ายจิตใจ และลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

แผนภาพที่ 1

ที่มา: กิติพัฒน์ นนทปัทมะคุลย์, 2555, น. 228.

เราจะเห็นว่า รูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพนั้น ไม่ต้องการไปในแนวทางของปรัชญาสังคมประชาธิปไตย หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง คือไม่ต้องการเป็นรัฐสวัสดิการเต็มรูปแบบหรือรัฐสวัสดิการแบบคลาสสิกอย่างในยุโรปเหนือและยุโรปตะวันตก อย่างไรก็ตาม ฮอลแลนด์ได้นำเสนอรูปแบบสวัสดิการแบบผลิตภาพนิยมเพิ่มเติม โดยจำแนกรูปแบบสวัสดิการผลิตภาพนิยมออกไปอีก 3 รูปแบบย่อย ได้แก่

- (1) รูปแบบสวัสดิการผลิตภาพนิยมที่เน้นการอำนวยความสะดวก (Facilitative regime)
- (2) รูปแบบสวัสดิการผลิตภาพนิยมที่เน้นการพัฒนา-ถ้วนหน้า (Developmental-universalist regime) และ

(3) รูปแบบสวัสดิการผลิตรายที่เน้นการพัฒนา-เฉพาะเจาะจง (Developmental-particularist regime) (Holliday, 2000, p. 710)

รูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลิตรายทั้งสามรูปแบบมีความแตกต่างกัน โดยเกาหลีใต้ ไต้หวันและญี่ปุ่น ฮอลลิเดย์จัดอยู่ในกลุ่มรูปแบบสวัสดิการผลิตรายที่เน้นการพัฒนา-ถ้วนหน้า ทั้งนี้ เมื่อรูปแบบสวัสดิการการที่เน้นผลิตรายคือการยึดถือลัทธิเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่เป็นสำคัญ จึงมีนัยว่า รูปแบบสวัสดิการที่อยู่ตรงกันข้ามคือรูปแบบสวัสดิการที่ยึดถือปรัชญาสังคมนิยมประชาธิปไตยเป็นสำคัญ ก็คือ รูปแบบสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครอง หรือ Protective Welfare นั่นเอง

ตารางที่ 2

รูปแบบย่อยของสวัสดิการผลิตราย

(The subsets of the productivist regime)

	นโยบายสังคม	สิทธิทางสังคม	ผลกระทบต่อ การแบ่งชนชั้น	ความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐ-ตลาด-ครอบครัว
รูปแบบอำนวยความสะดวก (Facilitative)	ความสำคัญเป็นรอง นโยบายเศรษฐกิจ	คำนึงถึงสิทธิทาง สังคมน้อย	ผลกระทบจำกัด	ให้ลำดับความสำคัญ กับตลาดเสรีก่อน
รูปแบบการพัฒนา- ถ้วนหน้า (Developmental- universalist)	ความสำคัญเป็นรอง นโยบายเศรษฐกิจ	สิทธิมีจำกัด: เปิด กว้างเมื่อเชื่อมโยงกับ กิจกรรมที่มีผลผลิต หรือมีผลิตราย	ส่งเสริมคนใน ตำแหน่งที่ทำให้เกิด ผลิตราย	รัฐให้การค้ำยันตลาด เสรี และครอบครัว ได้รับแผนงานที่ให้ ถ้วนหน้าในบาง แผนงาน
รูปแบบการพัฒนา- เน้นประเด็นเฉพาะ	ความสำคัญเป็นรอง นโยบายเศรษฐกิจ	คำนึงถึงสิทธิทาง สังคมน้อย	ส่งเสริมคนใน ตำแหน่งที่ทำให้เกิด ผลิตราย	รัฐชั้นนำกิจกรรม สวัสดิการสังคมของ ครอบครัว

ที่มา: ดัดแปลงจาก Ian Holliday, 2000, p. 710.

สวัสดิการที่เน้นผลิตราย: คุณค่าสำคัญคือการเติมเต็มศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

นโยบายสวัสดิการแบบผลิตรายมีมานานแล้ว ทั้งนี้ มีความเชื่อว่า รัฐที่จัดให้มีรูปแบบสวัสดิการแบบผลิตรายนิยม จะเป็นการลดภาระด้านงบประมาณสำหรับการสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางสังคม (social assistance) ไปได้อย่างมาก เพราะเมื่อประชาชนแทบทุกคนเป็นพลังในการผลิต แทบทุกคนสามารถมีงานทำ ถู้อัดประชาชนมีส่วนร่วมในตลาดแรงงานอย่างเข้มแข็ง ย่อมทำให้ระบบเศรษฐกิจเติบโตได้เป็นอย่างดี ในทางตรงกันข้าม หากประชาชนจำนวนมากรอรับแต่การสงเคราะห์ย่อมทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ และยิ่งประชาชนเคยชินกับการสงเคราะห์แบบบรรเทาทุกข์ จนขาดแรงจูงใจในการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการผลิต ยิ่งจะเป็นผลเสียต่องบประมาณด้านการสงเคราะห์ประชาชนในระยะยาว

เหตุผลดังกล่าวเป็นเรื่องจริง แต่พิจารณาในอีกด้านมุมหนึ่ง การที่รัฐมีนโยบายสวัสดิการแบบผลิตรายนั้น มีคุณค่ามากกว่าการประหยัดงบประมาณ ทั้งนี้ ประชาชนทุกคนจะรู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถเป็นส่วนหนึ่งของพลังการผลิต ประชาชนทุกคนที่ได้ทำงานย่อมรู้สึกว่าคุณค่า มีการกระทำการหน้าที่ของประชาชนอย่างสมบูรณ์แบบ เช่นนี้แล้ว นโยบายสวัสดิการแบบผลิตรายก็คือการเติมเต็มศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (human dignity) ให้กับประชาชนนั่นเอง คุณค่าของนโยบายสวัสดิการแบบผลิตรายจึงเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็มที่

รูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพกับรูปแบบสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครอง

การที่ฮอลแลนด์ พัฒนารูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพ โดยถือว่าเป็นรูปแบบที่ใช้ในประเทศเอเชียตะวันออกเป็นส่วนใหญ่และประเทศเหล่านี้เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งตรงกับลัทธิเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ และลัทธิเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่เป็นข้อตรงข้ามกับปรัชญาสังคมประชาธิปไตย ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานของรัฐสวัสดิการแบบยุโรปเหนือและยุโรปตะวันตก หรือรัฐสวัสดิการคลาสสิก ดังนั้น จึงมีนัยที่ตีความได้ว่า รูปแบบสวัสดิการหรือรัฐสวัสดิการที่อยู่ตรงกันข้ามกับรูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพก็คือ รูปแบบสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครอง หรือ Protective welfare นั่นเอง (Rudra, 2007)

นักวิจัยนโยบายสังคมสองท่าน จากมหาวิทยาลัยยอร์ก ในสหราชอาณาจักร คือ จอห์น ฮัดสัน และสเตฟาน คีอ์เนอร์ (John Hudson and Stefan Kühner, 2009) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบรัฐสวัสดิการในประเทศสมาชิกขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and Development) หรือ OECD 23 ประเทศ ทั้งนี้ ฮัดสันและคีอ์เนอร์มีฐานคิดว่า นักวิเคราะห์มากมายชี้แนะว่า กระแสโลกาภิวัตน์และปรากฏการณ์ของเศรษฐกิจที่อิงฐานความรู้ (knowledge based economies) ทำให้บรรดาชาติที่มีรายได้สูงหันมาเปลี่ยนผ่านไปสู่รูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพกันทั้งนั้น แม้ว่าส่วนใหญ่ยังคงมีฐานของมาตรการด้านการคุ้มครองทางสังคมอยู่เช่นเดิม

ฮัดสันและคีอ์เนอร์ใช้เครื่องมือวิเคราะห์ที่เรียกว่า fuzzy set ideal type สํารวจข้อมูลของ 23 ประเทศสมาชิกเป็นสามช่วงระยะ คือ ข้อมูลช่วงปี ค.ศ. 1994, 1998 และ 2003 ผลการศึกษาพบว่า มีหลักฐานพอสมควรที่จะช่วยยืนยันว่า รัฐสวัสดิการกำลังเปลี่ยนผ่านจากรูปแบบสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครองไปสู่รูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพ และในหลายๆ กรณี นักวิจัยทั้งสองพบว่าการเปลี่ยนผ่านทิศทางที่เป็นทางเลือก นอกจากนั้น ยังพบว่าบางชาติมีความชัดเจนว่าจะมุ่งไปสู่รูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพ ในขณะที่หลายประเทศก็ต้องการผนวกรวมเอาทั้งรูปแบบผลิตภาพนิยมและรูปแบบที่เน้นการคุ้มครองเข้าไว้ด้วยกัน

ตารางที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปี 2003 ด้วย FSITA ของ Hudson, & Kühner, (2009)
ประเทศที่มีสมดุลระหว่าง Productive-Protective: Finland
ประเทศที่มีผลิตภาพนิยมสูง หรือ Productive plus: Denmark, Norway
ประเทศที่มีการคุ้มครองสูง หรือ Protective plus: Sweden, Netherlands, Austria, Finland
ประเทศที่มีผลิตภาพนิยม Productive: United States, New Zealand
ประเทศที่ทั้งสองรูปแบบอ่อน Weak productive-protective: Greece, Ireland, Switzerland, Italy, Korea
ประเทศที่มีรูปแบบการคุ้มครอง หรือ Protective: Belgium, Germany
ประเทศที่มีผลิตภาพนิยมอ่อน หรือ Weak productive: Canada
ประเทศที่มีรูปแบบการคุ้มครองอ่อน หรือ Weak protective: Spain, France, Czech Republic, Japan, Portugal, United Kingdom
ประเทศที่ตกอยู่ในตำแหน่งอ่อน Weak: Australia, United Kingdom.

ที่มา: ดัดแปลงจาก J. Hudson, & S. Kühner, 2009, p.41.

ผลการศึกษาของฮัดสันและคีอ์เนอร์ ที่ใช้ฐานข้อมูลปี 2003 นั้น สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศรัฐสวัสดิการเข้มข้นหลายประเทศได้หันมาให้ความสนใจกับรูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพ แต่ไม่ได้ละทิ้งรูปแบบสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครอง ตัวอย่างเช่น ฟินแลนด์นับว่าเป็นประเทศที่จัดสมดุลระหว่างทั้งสองรูปแบบได้ดีที่สุด ส่วนออสเตรเลียและสหราชอาณาจักร นักวิจัยทั้งสองวิเคราะห์ว่า ข้อมูล ณ ปี 2003 นั้น ออสเตรเลียกับสหราชอาณาจักร คะแนนค่า FSITA ที่ต่ำนั้นไม่ได้หมายความว่าทั้งสองประเทศเป็นเสรีนิยมใหม่มานาน หรือมีนโยบายสังคมที่ไร้ประสิทธิภาพแต่อย่างใด นักวิจัยให้เหตุผลว่า

น่าจะเป็นเพราะทั้งสองประเทศพยายามที่จะปรับตัวให้อยู่ตรงกลางๆ ระหว่างการเป็นผลิตภาพนิยม อย่างที่ประเทศกลุ่ม Anglophone ด้วยกันเดินหน้าไปแล้ว กับการเป็นสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครองเป็นหลักอย่างกลุ่มประเทศภาคพื้นยุโรป โดยเฉพาะกลุ่มสแกนดิเนเวีย (Hudson, & Kühner, 2009, p.42)

ไทยกับรูปแบบสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพ

เอียน กัฟ (Ian Gough, 2007) ได้นำเสนอผลการศึกษาวิจัยของ WeD Research Group ซึ่งเป็นการวิจัยนโยบายสังคมเปรียบเทียบเกี่ยวกับรูปแบบสวัสดิการของสี่ประเทศ ได้แก่ เปรู บังคลาเทศ เอธิโอเปีย และไทย ผลการศึกษาของกลุ่มนักวิจัยระบุว่า เปรูมีรูปแบบสวัสดิการที่เรียกว่า “สวัสดิการแบบเสรีนิยมที่ไม่เป็นทางการ (a liberal-informal welfare regime)” บังคลาเทศมีรูปแบบสวัสดิการที่เรียกได้ว่า “สวัสดิการที่ไม่เป็นทางการ (an informal welfare regime)” เอธิโอเปียมีรูปแบบสวัสดิการที่เรียกว่า “สวัสดิการไม่เป็นทางการ-ไม่มีความมั่นคงปลอดภัย (an informal-insecure regime)” และไทยมีรูปแบบสวัสดิการที่เรียกว่า “สวัสดิการผลิตภาพนิยมที่ไม่เป็นทางการ” (a productivist-informal regime)”

กัฟยังวิเคราะห์ในส่วนของประเทศไทย เพิ่มเติมอีกว่า บทบาทและงบประมาณด้านสวัสดิการในภาครัฐของไทยนั้นมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และมีการขยายการสนับสนุนในเรื่องสิทธิทางการศึกษาและสิทธิในด้านการดูแลสุขภาพมากขึ้น แผนงานสุขภาพ 30 บาทรักษาทุกโรคของรัฐบาลทักษิณ ถือว่าเป็นงานบุกเบิกการเข้าถึงการดูแลสุขภาพของคนส่วนใหญ่ที่เกือบจะเป็นการรักษาฟรี อย่างไรก็ตาม แผนงานด้านการคุ้มครองทางสังคมอื่นๆ ยังมีข้อจำกัด แม้ในแผนชาติของไทยเอง ยังกล่าวถึงความไม่เสมอภาคเท่าเทียม กัฟยังเห็นว่าเป็นเรื่องดีที่องค์กรด้านธุรกิจพาณิชย์กรรมเข้ามาร่วมให้บริการ และมีการยอมรับองค์กรพัฒนาเอกชนใหม่ๆ (NGOs) พื้นฐานของสวัสดิการไทยเป็นสวัสดิการแบบผสม (welfare mix) คือ มีวัฒนธรรมพื้นบ้านและหมู่บ้าน รวมถึงแกนกลางสำคัญคือรูปแบบสวัสดิการที่ครอบครัวมีบทบาทสำคัญ พื้นฐานเช่นนี้ทำให้ครอบครัวไทยมีความหลากหลาย มีการอพยพระหว่างกรุงเทพฯ-ออกกับต่างจังหวัด และไทยยังสามารถรักษาความเข้มแข็งของฐานการเกษตรเชิงพาณิชย์ได้ดีในเขตชนบทหลายแห่ง คนไทยที่อพยพเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ และในเมืองสามารถเชื่อมโยงกับครอบครัวในชนบทได้ ผ่านทางการสื่อสารทางไกล การนำเงินรายได้กลับไปให้ครอบครัว (remittances) และการได้เดินทางกลับไปเยี่ยมครอบครัวในชนบทช่วงเทศกาลต่างๆ

สวัสดิการที่เน้นผลิตภาพเป็นทางเลือกที่หลีกเลี่ยงการให้เปล่า

ในเวทีการประชุมสมัชชา คุณชนชัย ชี้เจริญ ประธานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยฯ ชี้ให้เห็นว่า ในหลายประเทศมีนโยบายสวัสดิการผลิตภาพนิยมเสมือนเป็นทางเลือกในการจัดบริการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน ที่มีเงื่อนไขคือประชาชนที่ได้รับความช่วยเหลือต้องเข้าทำงานที่บุคลากร อาทินักสังคมสงเคราะห์ นักจัดงาน ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแนะนำ หรือมีฉะนั้น ก็ต้องเข้ารับการฝึกอบรมในลักษณะของการพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และทักษะการทำงานที่สูงขึ้น หรือเหมาะสมกับการจ้างงานมากขึ้น ทำให้ประชาชนเข้าร่วมในตลาดแรงงานได้อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้น สวัสดิการแบบผลิตภาพนิยมจึงเป็นทั้งการลดภาระงบประมาณที่เป็นการช่วยเหลือแบบบรรเทาทุกข์ชั่วคราว ขณะเดียวกัน ก็มีคุณค่าเป็นการเพิ่มโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในตลาดแรงงาน ในโลกการผลิตของประเทศได้เป็นอย่างดี เมื่อประชาชนมีงานทำ จึงมีความมั่นคงของชีวิตที่มีความยั่งยืน สวัสดิการแบบผลิตภาพนิยมจึงสอดคล้องกับการพัฒนาที่มั่นคง มั่นคงและยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม คุณชนชัย ชี้เจริญ ยังให้ความเห็นที่สอดคล้องกับกระแสสากล ที่มองว่า สวัสดิการแบบผลิตภาพนิยมต้องไม่ใช่ทางเลือกที่ปฏิเสธการจัดสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครอง ทว่า ต้องมีการดำเนินการอย่างควบคู่กันไป ทั้งนี้ ประชาชนทุกคนควรได้รับสิทธิในการดูแลสุขภาพ การศึกษา และอื่นๆ อย่างถ้วนหน้าและทั่วถึง เพื่อประชาชนจะได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นกำลังการผลิตที่สำคัญและมีคุณค่าความเป็นมนุษย์ในอนาคตอย่างยั่งยืน

รูปธรรมการจัดสวัสดิการแบบผลิตภาพนิยม: องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

การประชุมสมัชชาสวัสดิการสังคมทั้งสี่ภาค ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2562 ที่ผ่านมา ที่ประชุมทั้งสี่ครั้งได้มีโอกาสรับทราบและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับรูปธรรมการดำเนินงานสวัสดิการสังคมแบบผลิตภาพนิยมขององค์การบริหารส่วนตำบลตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ที่ ดร.อุบล ยะไวทย์ณะวิชัย ปลัด อบต.ดอนแก้ว ได้นำเสนอให้เห็นรูปธรรมชัดเจนของการดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยไม่ได้เป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือแบบให้เปล่า ทว่าเป็นการให้บริการสวัสดิการแก่ประชาชนที่มีแนวทางสอดคล้องกับสวัสดิการแบบผลิตภาพนิยมเป็นอย่างดี

สวัสดิการตั้งแต่เกิดจนตาย: สวัสดิการที่เน้นคุ้มครองที่ควบคู่ไปกับสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพ

การอภิปรายของ ดร.อุบล ยะไวทย์ณะวิชัย ปลัด อบต.ดอนแก้ว ทำให้เห็นการจัดสวัสดิการที่เน้นการให้คุณค่ากับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนในพื้นที่ ตัวอย่างรูปธรรมของการจัดสวัสดิการแบบผลิตภาพนิยม ที่มีนัยยะของสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครอง ที่ ดร.อุบล ยกมาอภิปรายในที่ประชุม แสดงให้เห็นว่า กลไกสำคัญของ อบต.ดอนแก้ว คือบรรดาจิตอาสา (หรืออาสาสมัคร) และเครือข่ายที่ใส่ใจในสวัสดิภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ตัวอย่างของการดูแลทารกเกิดใหม่ในชุมชนที่วิทยากรนำเสนอได้อย่างน่าประทับใจ แม้มือใหม่ไม่มีน้ำมันให้ทารกดื่ม และพ่อซึ่งมีสุขภาพรุดาศักดิ์ เกิดอคติอีดีดัดขัดขวางกับคำแนะนำของอาสาสมัครที่ทำให้ตอนแรก พ่อเด็กปฏิเสธคำแนะนำ ทั้งยังแสดงอาการกราดเกรี้ยวใส่อาสาสมัคร แต่อาสาสมัครของ อบต.ดอนแก้วมีทักษะในการแนะนำปรึกษาที่ดี จนท้ายที่สุดสามารถเอาชนะการต่อต้านของบิดาเด็ก กลับมาได้รับความร่วมมือที่ดีและแสดงการขอโทษและขอบคุณอาสาสมัคร เรื่องนี้มีนัยยะว่า การให้คุณค่าในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดสวัสดิการแบบผลิตภาพนิยม

จิตอาสาหรืออาสาสมัครของ อบต.ดอนแก้ว ยังมีความรู้เรื่องสมุนไพร อาหารพื้นบ้านของท้องถิ่นที่จะเอามาใช้แก้ไข้ปัญหาเรื่องการให้นมทารกของแม่มือใหม่ได้อย่างดี

ตัวอย่างของพ่อเด็กพิการและป่วยซึมเศร้า ที่ภรรยาทิ้งไปมีสามีใหม่ จนอาการโรคซึมเศร้ากำเริบ คิดจะฆ่าตัวตาย อาสาสมัครของ อบต.ดอนแก้ว เข้าไปรับฟังปัญหา พบว่า พ่อเด็กยังมีกำลังใจสู้ชีวิต ทำงาน อบต.ดอนแก้ว จึงจัดสรรให้พ่อเด็กมีที่ดินทำกิน โดยที่ดินทำกินนั้น อบต.ดอนแก้วก็เอามาจากบรรดาที่ดินรกร้างว่างเปล่าในเขตรับผิดชอบ ที่เจ้าของที่ดินไม่ได้ทำประโยชน์อะไร รังแต่จะเป็นต้นเหตุของไฟป่า ผู้บริหาร อบต.ดอนแก้วจึงออกนโยบายจะเก็บภาษีที่ดินเพิ่ม/หรือให้จ่ายค่าปรับฐานที่เจ้าของปล่อยปละละเลยให้ที่ดินรกร้าง หากเจ้าของไม่ดำเนินการใดๆ ขอให้บริจาคให้คนยากไร้ได้ไปใช้ทำกิน (ปลูกผักเป็นอาชีพ) เป็นการชั่วคราว ฯลฯ นโยบายของ อบต.ดอนแก้ว มีลักษณะเป็นการป้องกันแก้ไข้ปัญหาไฟป่าและการกระจายซ้ำ (redistribution) ไปพร้อมๆ กัน พ่อเด็กรายนี้ จึงมีโอกาสในการหารายได้ ปัจจุบันมีความสุข หายจากโรคซึมเศร้าแล้ว ตัวอย่างนี้ จะเห็นว่า จากการที่บุคคลป่วยเป็นโรคซึมเศร้า-เป็นภาระ และถ้าไปฆ่าตัวตาย ลูกอีกสองสามคนก็จะ เป็นภาระ-สวัสดิการก็จะเป็นการบรรเทาทุกข์แบบให้เปล่า แต่เมื่อมีโอกาส ให้เขาได้มีที่ดินทำกิน กลายเป็นการหายป่วยหายซึมเศร้าและเป็นบุคคลที่มีคุณค่าความเป็นมนุษย์ ลูกๆ ก็มีความสุข มีที่อยู่อาศัย มีอาหาร มีโรงเรียน จึงเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่หากปล่อยให้พ่อรายนี้ ยังคงซึมเศร้าจนฆ่าตัวตายไป ก็จะต้องมีภาระที่ต้องบรรเทาทุกข์ที่ปลายเหตุ เด็กก็จะขาดความสุข มีโอกาสเป็นปัญหาสังคมในอนาคต

ในด้านการผลิตสินค้าในชุมชนท้องถิ่น อบต.ดอนแก้ว ส่งเสริมให้มีการรวมตัวของกลุ่มสตรีทำการผลิตขนมเพื่อจำหน่าย คือ “ขนมบ้านบ่อปี่” ซึ่งเป็นรายได้จากการผลิตของกลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่น

ตัวอย่างของวัยรุ่นแก๊งค์ขามูไร ที่ทะเลาะวิวาททะเลาะเถาะ ชีมือเตอรีไซตี้ใช้มีดดาบขามูไรแกว่งไกวไล่ทำร้ายผู้คน ฟันต้นหมากรากไม้ แข่งขันกัน อบต.ดอนแก้ว ก็เข้าไปแก้ไข ร่วมกับนักจิตวิทยาและครู การพูดคุยอย่างใกล้ชิด ทำให้เด็กวัยรุ่นไว้วางใจ อบต. นักจิตวิทยาและครูจับจุดเปลี่ยนที่สำคัญได้ คือ เด็กวัยรุ่นเหล่านี้ต้องการแสดงพลังออกมา จึงหารือกับเด็กกลุ่มนี้ว่าต้องการทำอะไร เด็กจำนวนหนึ่งบอกว่า พวกตนชอบเล่นดนตรี อบต. ดอนแก้ว จึงขอบริจาคเป็นเงิน เป็นเครื่องดนตรี กีตาร์ กลอง ฯลฯ และทำห้องซ้อมดนตรีให้เด็กกลุ่มนี้ สุดท้าย แก๊งค์ขามูไรก็สลายไป กลายเป็นวงดนตรี ที่พัฒนาความสามารถ

จนรับงานได้ การรวมตัวเป็นวงดนตรีกลายเป็นรายได้ของเด็กรุ่น ๆ ตัวอย่างนี้ อบต. ได้รับความร่วมมือจากผู้ใหญ่ใจดีในท้องถิ่น และสามารถใช้กระบวนการพัฒนาเด็กอย่างสร้างสรรค์ นี่ก็เป็นการจัดสวัสดิการแบบผลิตภาพนิยม ที่เน้นเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กรุ่น ถ้าจ้องแต่จะจับผิดกวาดล้าง ส่งเด็กไปอยู่สถานพินิจฯ สถานฝึกอบรม ก็น่าจะเป็นภาระสิ้นเปลืองงบประมาณ และเด็กรุ่นก็จะติดกับดักของการมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมไปอย่างยาวนาน การจัดสวัสดิการแบบผลิตภาพนิยมจึงเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาเด็กรุ่นให้เป็นกำลังการผลิตที่สำคัญในอนาคต และช่วยเติมเต็มศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของพวกเขา

ตัวอย่างในการจัดบริการสวัสดิการเพื่อคนพิการ ดร.อุบล ยะไวทย์ณะวิชัย ปลัด อบต.ดอนแก้ว เล่าถึง “การเอกซ์-เรย์” คนพิการในชุมชนเพื่อพิจารณาขอบเขตยังชีพ ทั้งนี้ แต่เดิมเท่าที่มีรายชื่อคนพิการส่งมาจากส่วนกลางนั้นในพื้นที่ 10 หมู่บ้าน คนพิการมีจำนวนเพียง 47 คน ผู้บริหาร อบต.ดอนแก้วยังตั้งข้อสงสัยว่าอาจจะไม่ครบถ้วน ซึ่งจะส่งผลให้คนพิการจำนวนหนึ่งไม่ได้รับเบี้ยยังชีพนี้ นับเป็นการเสียสิทธิ์ จึงให้มีจิตอาสาหรืออาสาสมัครเดินเคาะประตู สสำรวจทุกครัวเรือนในพื้นที่อบต. ดอนแก้ว พบว่า มีคนพิการที่ตกหล่นมากกว่า 100 คน ส่วนใหญ่เป็นคนดอนแก้วแต่กำเนิด แต่ไม่มีบัตรไม่มีสิทธิ์ ดังนั้น ทางกลุ่มจิตอาสาจึงพาคนพิการกลุ่มนี้ไปทำบัตรและขึ้นทะเบียนคนพิการ จนได้รับสิทธิต่างๆ นอกจากนั้นยังมีการพัฒนาในด้านอาชีพให้คนพิการ รวมถึงมีการปรับสภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัย ด้วยการลงแรงบ้าง ลงเงินบ้าง และมีการติดต่อประสานงานกับทหารช่างเพื่อมาช่วยสร้างบ้านให้คนพิการ การบริหารจัดการอย่างนี้ถือเป็นสวัสดิการแบบการคุ้มครอง (protective welfare) ที่เป็นการปกป้องสิทธิของประชาชนอย่างถ้วนหน้า และตรงกับหลักการเรื่อง “โอกาสที่แท้จริง” (Real opportunity) ของแอนโทนี กิดเด็นส์ (กิดเด็นส์ นนทปัทมะดุลย์, 2555) นับเป็นสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครองที่คาบเกี่ยวหรือดำเนินการไปพร้อมๆ กันกับสวัสดิการแบบผลิตภาพนิยมได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ คนพิการที่มีรายชื่อตกหล่นมีความตั้งใจเป็นอย่างมากและยิ่งเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมด้านสวัสดิการของอบต.ดอนแก้วอย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น อบต. ดอนแก้วจัดให้มีโรงเรียนนวัตกรรมการสุขภาพชุมชนเพื่อผู้สูงอายุ (โรงเรียนฮอมฮัก) มีโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้วที่จัดการเหมือนรีสอร์ทที่ใกล้บ้าน มีศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพที่ใช้การฝึกฝนบริหารร่างกายเพื่อป้องกันอัลไซเมอร์เพื่อให้ผู้สูงอายุฟื้นฟูสุขภาพ เมื่อสุขภาพดีก็สามารถเป็นกำลังการผลิตได้ หรืออย่างน้อยก็ไม่ได้เป็นภาระต่อสังคมสำหรับผู้ป่วยที่ติดเตียงในชุมชน จิตอาสาหรืออาสาสมัครได้ออกเยี่ยมทุกราย จิตอาสาเหล่านี้หลายคนเป็นนักธุรกิจ มีชื่อเสียง มีความรู้ความเชี่ยวชาญหลากหลาย แต่มีจิตสำนึกที่ต้องการแบ่งปัน (Caring and sharing) การเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียงยังนิมนต์พระไปเยี่ยมด้วย ซึ่งผู้ป่วยติดเตียงแทบไม่มีโอกาสไปวัดไปทำบุญฟังพระเทศน์ ผู้ป่วยก็มีกำลังใจมากขึ้น จิตใจดีมากขึ้น แม้แต่พระที่นิมนต์มา จิตอาสาถวายสังฆทานให้พระ พระกลับยกสังฆทานให้เป็นของเยี่ยมผู้ป่วย

หรือแม้แต่ระยะสุดท้ายของชีวิต ผู้สูงอายุก็มีการเตรียมตัวเตรียมความพร้อม มีการเรียนรู้และฝึกเขียนพินัยกรรมชีวิต เพื่อไม่ให้เป็นที่ลำบากแก่ลูกหลาน เพื่อที่จะจากไปอย่างสงบและอย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กระทั่งงานศพของผู้สูงอายุก็มีคุณค่า เพราะเป็นงานศพปลอดเหล้า-ปลอดบุหรี่ ทำให้คนทั้งชุมชนที่มาร่วมงานศพเป็นส่วนอย่างสำคัญในการร่วมรณรงค์ให้เกิดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นอกเหนือจากเงินฌาปนกิจสงเคราะห์ ที่ญาติผู้เสียชีวิตสามารถนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายงานศพ แม้ครีว คนดูที่จอตจรด ฯลฯ จะเห็นว่า อบต. ดอนแก้วมีความละเอียดอ่อนในการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน ที่สอดคล้องกับรูปแบบสวัสดิการผลิตภาพนิยม

DNA คนดอนแก้ว: เบื้องหลังความสำเร็จของสวัสดิการชุมชนที่ อบต. ดอนแก้ว

ดร. อุบล ยะไวทย์ณะวิชัย ปลัด อบต. ดอนแก้ว กล่าวถึงเบื้องหลังของความสำเร็จในการจัดสวัสดิการชุมชนของอบต. ดอนแก้ว คือสิ่งที่เรียกว่า DNA คนดอนแก้ว ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ (1) การบริหารจัดการปราศจากการทุจริต คอร์รัปชัน มีความโปร่งใส บุคลากร ทีมงานปฏิบัติงานด้านความสบายใจ ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ เพราะมั่นใจได้ว่า ไม่มีคอร์รัปชัน (2) จิตอาสา ดอนแก้วมีอาสาสมัครที่เข้าใจคุณค่าของการแบ่งปันและการห่วงใยในสวัสดิภาพของผู้คนในท้องถิ่นเดียวกัน (3) ความกล้าหาญที่จะนำ เมื่อใครมีความคิดที่ดีๆ ก็กล้าหาญที่จะพูดออกมาดังๆ เพื่อช่วยกันลง

เมื่อทำ ทีมงานให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทำให้คนกล้าที่จะนำในสิ่งที่ดี และ (4) ทำในสิ่งใหม่ๆ เพราะถ้าทำแต่สิ่งที่ปฏิบัติกันมา ยาวนาน ก็จะไม่เกิดนวัตกรรมการพัฒนา

จุดแข็งของการจัดสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพควบคู่กับสวัสดิการแบบคุ้มครองที่ ออบต. ดอนแก้ว

รูปแบบการจัดสวัสดิการผลิตภาพนิยมที่ออบต. ดอนแก้ว มีจุดแข็งอยู่ที่คุณภาพของทีมงานและอาสาสมัครที่มีความเข้มแข็ง และมีพื้นฐานจิตสำนึกที่ใส่ใจต่อสวัสดิการของผู้อื่น (welfare minded) โดยเฉพาะพี่น้องประชาชนที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของออบต.ดอนแก้ว มีการบูรณาการงบประมาณจากกองทุนด้านสุขภาพต่างๆ เข้ามาบริหารจัดการอย่างครบวงจร ใช้ชุมชนเป็นฐาน-ประชาชนเป็นศูนย์กลาง เปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชน การตอบสนองความต้องการของประชาชนจากระดับล่าง เพื่อให้เกิดสวัสดิการอย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้ หากพิจารณาให้ลึกลงไปก็จะเห็นแนวคิดของการบริหารจัดการและการนำนโยบายสวัสดิการไปปฏิบัติที่เน้นการให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนนั่นเอง

คุณลักษณะ 4 ประการที่เรียกว่า DNA ของคนดอนแก้วนั้น นับเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้สวัสดิการแบบผลิตภาพนิยมและสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครองมีบูรณาการที่ลงตัวและได้รับผลเป็นคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

นัยยะของการแปลงเป็นนโยบาย

ในที่ประชุมสมัชชาสวัสดิการสังคมทั้งสี่ภาค องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงาน รวมทั้งภาคประชาสังคมที่เข้าร่วมหลายแห่งได้นำเสนอประสบการณ์ที่มีทิศทางและความสำเร็จสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ที่ออบต.ดอนแก้ว ทั้งนี้ การดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนให้เป็นนโยบายต่อไปพึงพิจารณาในหลักการต่อไปนี้

(1) ให้มีระบบและกลไกส่งเสริมการบูรณาการงบประมาณกองทุนต่างๆ เพื่อสนับสนุนการจัดให้มีสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพ (Productive Welfare) และสวัสดิการที่เน้นคุ้มครอง (Protective Welfare) ในพื้นที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานและชุมชนต่างๆ

(2) ให้มีการบริการให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ให้สามารถเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะในการทำงาน ตามความเหมาะสม ความสมัครใจ และเป็นไปโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในตลาดแรงงานอย่างมีศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์

(3) ให้มีการส่งเสริมนวัตกรรมด้านสวัสดิการสังคมและการพัฒนาสังคมในระดับท้องถิ่น ที่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของประชาชนและตอบสนองต่อการพึ่งตนเอง อย่างมั่นคงและอย่างยั่งยืน

(4) ให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนบริการสวัสดิการสังคมที่ส่งเสริมผลิตภาพและส่งเสริมการคุ้มครองในทุกระดับ

(5) ให้มีการศึกษาวิจัยที่สนับสนุนนวัตกรรม การบริหารจัดการ และการดำเนินแผนงานโครงการด้านสวัสดิการแบบผลิตภาพนิยม เพื่อการพัฒนาและพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ตัวอย่างรูปธรรมของ ออบต.ดอนแก้วเป็นการจัดสวัสดิการที่เน้นทั้งผลิตภาพและเน้นการคุ้มครอง ในระดับพื้นที่ การดำเนินการจัดสวัสดิการของ ออบต.ดอนแก้วคำนึงถึงการพัฒนามนุษย์และสังคม การให้โอกาส การสร้างความร่วมมือของบุคคล ครอบครัวและชุมชน การกระจายอำนาจในระดับชุมชน การเป็นหุ้นส่วนทางสังคม การเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ความเหลื่อมล้ำทางรายได้กับสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพและสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครอง

สเตฟาน คูห์เนอร์ (Stefan Kühner, 2015) ได้ศึกษาวิจัยบทบาทของทั้งสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพและสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครอง อันมีผลเชื่อมโยงกับการพัฒนามนุษย์และการลดความไม่เสมอภาคทางรายได้ (income inequality) ในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย ทั้งนี้ คูห์เนอร์ได้อ้างอิงผลการศึกษาดังกล่าวในปี ค.ศ. 2009 ของเขาและอัสสัน ที่ได้ใช้เครื่องมือ FSITA (Fuzzy Set Ideal Type Analysis) ในการวิเคราะห์กลุ่มประเทศ OECD มาในปี

ค.ศ. 2015 คูห์นอร์ได้นำเครื่องมือ FSITA มาผสมผสานกับเครื่องมืออีกชุดหนึ่งผนวกกับการวิจัยเปรียบเทียบเชิงคุณภาพ เรียกว่า Fuzzy Set Qualitative Comparative Analysis (fs/QCA) คูห์นอร์ใช้เครื่องมือทั้งสอง FSITA และ fc/QCA ในการวิจัยเปรียบเทียบกลุ่มประเทศย่านเอเชียแปซิฟิก จำนวน 29 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย และครั้งนี้รวมศูนย์การวิจัยไปที่รูปแบบสวัสดิการผลิตภาพนิยมและรูปแบบสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครอง ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนามนุษย์และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของบรรดาประเทศเอเชียแปซิฟิก

พึงสังเกตว่า การวิจัยของเขา นับตั้งแต่ครั้งแรกที่ทำในกลุ่ม OECD เมื่อปี ค.ศ. 2009 นั้น ฐานคิดของการวิจัยคือการไม่ได้แยกรูปแบบสวัสดิการผลิตภาพนิยมและสวัสดิการแบบคุ้มครองออกจากกันโดยเด็ดขาด หมายถึงในทุกประเทศมีรูปแบบสวัสดิการผลิตภาพนิยมและสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครองอยู่ด้วยกัน แต่อาจจะไม่ได้อยู่ด้วยกันอย่างสมดุล ทั้งนี้ คูห์นอร์ เห็นว่า ประเทศในเอเชียแปซิฟิกจำนวนหนึ่ง แทบจะมีรูปแบบสวัสดิการผลิตภาพนิยมอย่างล้วนๆ (purely productive types) เช่น ไทย ฟิลิปปินส์ บังกลาเทศ มาเลเซีย มัลดีฟ ภูฏาน วานูอาตู สปป. ลาว และเวียดนาม (Kühner, 2015)

ผลการศึกษาวิจัยของคูห์นอร์ พบว่า การลงทุนด้านการศึกษาอย่างสูงมีความเชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ หากว่ารัฐบาลนั้นล้มเหลวในการจัดให้มีการฝึกอบรม การคุ้มครองการทำงาน หรือการคุ้มครองทางรายได้ และการวิจัยยังพบความย้อนแย้งในหลายกรณี ทำให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัยในอนาคตเพื่อค้นหาตัวกำหนดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่สูงหรือต่ำที่มีความหมายมากขึ้น

ถึงแม้ว่า บางหน่วยงาน อาทิ ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB, 2013) จะมีการพัฒนาดัชนีการคุ้มครองทางสังคม (Social Protection Index) ที่ทำให้เราสามารถพิจารณากำหนดการคุ้มครองทางรายได้ตามเพศสภาพหรือตามสถานะความยากจนได้พอสมควร ทว่า คูห์นอร์เห็นว่า กลไกการคุ้มครองทางสังคมที่สำคัญ เช่น การปฏิรูปที่ดิน ที่อยู่อาศัย และแผนงานฝึกอาชีพต่างๆ นั้นยังมีความยากลำบากในการคำนวณปริมาณที่ชัดเจน

รูปแบบสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครองในประเทศรายได้ปานกลางและรายได้ต่ำ-หลายๆ ประเทศนั้น มีความย้อนแย้งที่ทำให้ต้องระวังเมื่อมีการใช้มาตรวัดสวัสดิการโดยใช้ฐานงบประมาณ (expenditure-based measures) (ตัวอย่างเช่นงานของ Rudra, 2004 cited in Kühner, 2015) ขณะเดียวกัน การใช้มาตรวัดสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครองโดยใช้ฐานของสิทธิทางสังคม (social rights-based measures) ก็มักจะสะท้อนให้เห็นได้เพียงภาพของกรณีที่ดีที่สุดเท่านั้น (best-case scenario) ซึ่งกรณีที่ดีที่สุดก็ไม่จำเป็นที่จะหมายถึงผลลัพธ์ในการกระจายที่ดีหรือการลดความเหลื่อมล้ำเสมอไป (Kühner, 2015) ยิ่งไปกว่านั้น การวิจัยของคูห์นอร์ยังพบข้อเสนอว่า นโยบายสวัสดิการควรที่จะครอบคลุมมิติสำคัญอื่นๆ อีก อาทิ การพัฒนาชุมชนและทรัพย์สินชุมชน (community-based assets) การประกอบกิจการขนาดเล็ก (microenterprise) และการวางแผนทางสังคม (Midgley, 2014 cited in Kühner, 2015)

การจำแนกสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพและสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครองนั้นเป็นไปตามหน่วยทางภูมิศาสตร์ หรือเป็นไปตามความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจและขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบ ทั้งนี้ มีความเชื่อมโยงระหว่างมิติผลิตภาพและมิติการคุ้มครองของระบบสวัสดิการ กับผลลัพธ์สำคัญสองประการคือการพัฒนาทุนมนุษย์และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ผลงานวิจัยของคูห์นอร์เรียกร้องให้รัฐบาลของประเทศกลุ่มเอเชียแปซิฟิกรวมศูนย์ไปที่การสร้างสมดุลระหว่างมิติสวัสดิการทั้งสองรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานวิจัยเสนอแนะว่า การขาดการคุ้มครองรายได้ที่เข้มแข็งนั้น นำไปสู่ระดับการพัฒนามนุษย์ที่ต่ำอย่างชัดเจนที่สุด นั่นหมายความว่า การขาดสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครองที่เข้มแข็ง ทำให้ประชาชนไม่ได้เป็นกำลังในการผลิตที่ดี หรือสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครองนั้นมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพนั่นเอง

การวิจัยยังพบอีกว่า การลงทุนด้านการศึกษาที่สูง ยังคงมีความเชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้อย่างสูง หากว่ารัฐบาลประเทศนั้นๆ ไม่มีการลงทุนด้านการจ้างงาน ไม่มีการคุ้มครองรายได้หรือการคุ้มครองการทำงาน รวมถึงไม่มีการฝึกอบรมที่เหมาะสมเพียงพอ การวิจัยยังพบอีกว่า บทบาทการคุ้มครองการทำงานที่เข้มแข็งนั้นสมควรที่จะมีการพิจารณาให้ละเอียดยิ่งขึ้น เนื่องจากผลกระทบด้านบวกของการคุ้มครองนั้น ไม่อาจจะมองได้ชัดเจนนักในบริบทของเศรษฐกิจนอก

ระบบขนาดใหญ่ และในระบบเศรษฐกิจที่มีระดับการเติบโตน้อยกว่า การลดความเหลื่อมล้ำจึงต้องอาศัยสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครองอย่างสำคัญ

สรุป

แนวทางการเลือกแลก (trade-off) ที่จะทำให้ความสำคัญแต่เฉพาะรูปแบบสวัสดิการแบบผลิตภาพนิยม ไม่สามารถที่จะทำให้เกิดการลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างเป็นจริง แม้สวัสดิการที่เน้นผลิตภาพและสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครองเป็นสองมิติของนโยบายสวัสดิการที่มีอยู่ในทุกประเทศ และทั้งสองรูปแบบมีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน ทว่า การลดความเหลื่อมล้ำที่มีประสิทธิผล น่าจะมีความเข้มแข็งหรือมีดีกรีความมากกว่า ในปริมาตรของสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครอง เนื่องจากถ้าประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่เป็นสิทธิอย่างมีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงบริการสุขภาพที่ไม่ใช่สินค้า หรือมีโอกาสได้รับการฝึกอบรมทางวิชาชีพ-อันถือเป็นสิทธิ เป็นการคุ้มครองจากรัฐ ประชาชนได้รับการคุ้มครองทางรายได้ ฯลฯ ประชาชนก็สามารถมีส่วนร่วมในตลาดแรงงานได้อย่างมีผลิตภาพ กลไกการกระจายซ้ำอันเป็นการหน้าที่สำคัญของสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครอง ยังมีความจำเป็นยิ่งต่อการลดความเหลื่อมล้ำ และจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน-ประการหลังถือเป็นคุณลักษณะสำคัญของการสร้างพื้นฐานของสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2562ก). สวัสดิการที่เน้นผลิตภาพ (Productive Welfare): ความเข้าใจเบื้องต้น. โครงการสมัชชาสวัสดิการสังคมระดับภาค ทิศทางการขับเคลื่อน Productive Welfare เพื่อการพัฒนาและพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. 2, 9, 18 และ 23 กรกฎาคม 2562 ณ จังหวัดเชียงใหม่ ขอนแก่น นครศรีธรรมราช และกรุงเทพมหานคร.
- กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2562ข). แนวคิดความมั่นคงทางภววิทยา: จุดกำเนิดและการประยุกต์ใช้. บทความนำเสนอในการประชุมทางวิชาการ เนื่องในโอกาสการครบรอบการสถาปนาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ปีที่ 65 วันที่ 25 มกราคม 2562 ณ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2555). *ทฤษฎีวิพากษ์ในนโยบายและการวางแผนสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Choi, Y.J. (2012). End of the era of productivist welfare capitalism? Diverging welfare regimes in East Asia. *Asian Journal of Social Science*, 40 (2012), pp. 275–294.
- Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Goodin, R.E. (2001). Work and welfare: Towards a post-productivist welfare regime. *British Journal of Political Science*, 31 (1). (Jan., 2001), pp. 13-39.
- Gough, I. (2007). Wellbeing and welfare regime in four countries. WeD Conference. University of Bath, 28-30 June 2007.
- Holliday, I. (2000). Productivist welfare capitalism: social policy in East Asia. *Political Studies*, 48, pp. 706–723.
- Holliday, I. (2005). East Asian social policy in the wake of the financial crisis: Farewell to productivism? *Policy and politics*, 33 (1), pp. 145–162.
- Holliday, I., & Wilding, P. (Eds.). (2003). *Welfare capitalism in East Asia*. London: Palgrave.

- Hudson, J., & Kühner, S. (2009). Towards productive welfare? A comparative analysis of 23 OECD countries. *Journal of European Social Policy*, 19 (1), pp.34-46.
- Hudson, J., & Kühner, S. (2011). Analysing the productive and protective dimensions of Welfare: Looking beyond the OECD. COMPASS Working Paper 2011-63. (www.compass.org.).
- Hudson, J., Kühner, S., & Yang, N. (2014). Productive welfare, the East Asian ‘Model’ and beyond: Placing welfare types in Greater China into context. *Social Policy and Society*. April 2014. (<https://www.researchgate.net/publication/271934571>).
- Jaganathan, J. (2016). Recipient welfare empowerment and sustainable productive welfare in the state of Selangor. PhD. Thesis. Asia e University.
- Jamaluddin, Z., & Hanafiah, N.M.A. (2018). Poverty eradication through productive welfare approach in Malaysia. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8 (9) September, 2018, pp. 1186-1192.
- Jo, J.Y. (2014). Welfare policy for a sustainable development: Korea’s productive welfare and the National Basic Livelihood Security System. [http://www.law.ntu.edu.tw/aslea2014/file/2014%20AsLEA%20Paper%20\(Jo-Korea%20Final\).pdf](http://www.law.ntu.edu.tw/aslea2014/file/2014%20AsLEA%20Paper%20(Jo-Korea%20Final).pdf).
- Kim, Y.M. (2006). Towards a comprehensive welfare state in South Korea. Asia Research Centre Working Paper 14. London: London School of Economics and Political Science.
- Kuhnle, S. (2002). Productive welfare in Korea: Moving towards a European welfare state type? ECPR Joint Sessions of Workshops, Torino, Italy. 22-27 March 2002. Workshop: “The Welfare State: Pros and cons”. (<https://www.researchgate.net/publication/228869561>).
- Kuypers, S. (2014). The East Asian welfare regime: Reality or fiction? CSB working paper 14/04. Herman Deleeck Centre for Social Policy, University of Antwerp, Belgium.
- Kühner, S. (2015). The productive and protective dimensions of welfare in Asia and the Pacific: pathways towards human development and income equality? *Journal of International and Comparative Social Policy*, 31 (2), pp. 151-173. DOI: 10.1080/21699763.2015.1047395.
- Rudra, N. (2007). Welfare states in developing countries: Unique or universal? *The Journal of Politics*, 69 (2), pp. 378-396.
- Schwitzer, D. South Korea—shifting way from the productivist/developmental status of welfare? *European Studies*. University of Twente.
- Wilding, P. (2008). Is the East Asian welfare model still productive? *Journal of Asian Public Policy*, 1 (1), March 2008, pp. 18–31.